

Wstęp

Szanowni Państwo,

ROCZNIK, wraz z bieżącym, 11 numerem wchodzi w drugą dekadę swojego istnienia. Od początku był projektem na lata. Oczywiście, pytaniem otwartym było, na ile lat starczy energii, możliwości i kreatywności? Na ile ta, zupełnie nowa na Ziemi Ostrowskiej, inicjatywa odpowie na lokalne oczekiwania i wrażliwość oraz znajdzie odbiorców i wsparcie? Minione 10 lat pisma, to 3 tys. stron materiału pisanego i graficznego, szerokie grono autorów – ponad 220 z numerem 10. włącznie oraz utrwalona tradycją *Konferencja PASJA. KULTURA. DZIEDZICTWO* połączona z promocją nowego numeru. Jest to również poszerzające się grono samorządów lokalnych, w tym reprezentujących je bibliotek gminnych, zainteresowanych publikowaniem w nim materiałów, współfinansowaniem i popularyzowaniem na terenie swoich gmin. Pozwala to z optymizmem patrzeć na rozpoczęte właśnie kolejne 10-lecie. *ROCZNIK* staje się istotną częścią krajobrazu kulturowego w naszym powiecie. Myślę, że zjawiskiem wartym odnotowania jest utrwalający się na Ziemi Ostrowskiej, unikalny system wspólnotowego tworzenia regionalnego pisma popularnonaukowego. Możliwe jest to dzięki życzliwemu zaangażowaniu coraz liczniejszego grona osób związanych z samorządami, instytucjami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi, przede wszystkim Stowarzyszenia „Ludzie z Pasją” – pierwszego wydawcy i właściciela tytułu oraz pasjonatów lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Koniecznością jest też odnotowanie zjawiska rosnącej grupy czytelników, odbiorców treści naszego pisma. Dzięki internetowemu dostępowi do wszystkich numerów grupa ta ciągle rośnie i wykracza poza administracyjne granice powiatu ostrowskiego. Aktualnie trwają przygotowania do umieszczenia *ROCZNIKA* w internetowej bazie BazHum.pl prowadzonej przez Muzeum Historii Polski. Jak podaje Muzeum na bazhum.muzhp.pl, *jest to pełnotekstowa i bibliograficzna baza polskich czasopism naukowych z zakresu nauk humanistycznych i społecznych. Obecnie w serwisie dostępne są 922 tytuły czasopism, wśród których 417 dostępnych jest pełnotekstowo.* Zadanie to realizować będzie Miejska Biblioteka Publiczna w Ostrowi Mazowieckiej, współwydawca pisma. Umieszczenie naszego czasopisma w tej ogólnopolskiej bazie czasopism naukowych z zakresu nauk humanistycznych i społecznych będzie kolejnym ważnym etapem rozwoju dla całego lokalnego środowiska regionalistów oraz zwiększy w sposób zasadniczy dostępność treści dotyczących Ziemi Ostrowskiej.

Co do zawartości bieżącego numeru, wskazać należy w szczególności szereg tekstów będących streszczeniami wystąpień na konferencji *Kształtowanie tożsamości lokalnej – zasoby kulturowe Ziemi Ostrowskiej* zorganizowanej przez Starostwo Powiatowe w Ostrowi Mazowieckiej i Instytut Nauk Socjologicznych UKSW w dniach 27-28 listopada 2025 r. w zabytkowych koszarach Jednostki Wojskowej w Komorowie. Było to naukowe forum poświęcone m.in. dziedzictwu regionu, w tym postaciom z nim związanym – kard. S. Wyszyńskiemu i rtm. W. Pileckiemu.

Dwa dni konferencji stanowiły wyjątkowy czas i przestrzeń do wymiany doświadczeń między badaczami, praktykami, edukatorami oraz osobami zainteresowanymi historią regionu. Wg planów, w roku 2026 ukaże się odrębna publikacja pokonferencyjna z pełnymi tekstami zaprezentowanymi w Komorowie a konferencja będzie miała kolejną edycję.

W części naukowej jest materiał prof. Jadwigi Sadowskiej i Aliny Wierzbieckiej *Zachowanie pamięci o ziemi ostrowskiej. Przegląd dokumentacji, Krzysztofa Ościłowskiego Wojna 1920. 105 rocznica wojny polsko-bolszewickiej na Ziemi Ostrowskiej. Walki na Przedmościu Małkinia*, Anny Kuzak i Krzysztofa Godlewskiego *Miejsca pamięci na terenie Gminy Nur* oraz Antoniego K. Sobczaka *Posterunek Straży Granicznej Ostrow Mazowiecka 1934-1938*.

Kontynuujemy publikowanie materiałów dotyczących lokalnych przejawów kultywowania tańca i śpiewu ludowego oraz tradycji wyrastających z ludowej obrzędowości, w tym m.in. *Jak powstał Ogólnopolski Nadbużański Festiwal Muzyki Tańca i Śpiewu Kurpiowskiego* Ewy Młynarczuk, *VIII Szulborskie Święto Plonów – święto tradycji i wspólnoty w gminie Szulborze Wielkie* Aleksandry Kalinowskiej, *Co słyszeć w Zespole Pieśni i Tańca BezWianka?* Ewy Zadrogi, *czy Pielęgnowanie tradycji w Publicznej Szkole Podstawowej im. Marii Dąbrowskiej w Dudach* Joanny Dudy. Kontynuujemy również publikowanie materiałów dotyczących Festiwalu Kultury Łowieckiej w Ostrowi Mazowieckiej, a konkretnie jego trzeciej edycji.

Wśród tematów nowych jest materiał Izabeli Boguckiej *Kapituła Medalu Wiktora Godlewskiego „za działania na rzecz przyrody” – geneza i misja*, który podsumowuje długą tradycję przyznawania tego wyróżnienia. Tomasz Gałązka, inicjator i główny realizator, podsumowuje z kolei wieloletnie, oryginalne przedsięwzięcia z obszaru historii techniki motoryzacyjnej – *Wystawę Motocykli „Legendy PRL-u”* oraz *Złot Samochodów Klasycznych i Zabytkowych* w materiale *Zabytkowa motoryzacja w „Rubinku”*. Ze względu na węzeł kolejowy w Małkini dużym i ważnym wydarzeniem był Dzień Kolejarza, w ramach którego odsłonięto pomnik pamięci kolejarzy małkińskich. Pisze o tym Krzysztof Ościłowski. W numerze tym podsumowane jest też, nowe dla naszego środowiska zjawisko edukacyjne – debaty oksfordzkie. Wspecjalizowało się w nim Muzeum Dom Rodziny Pileckich. Pisze o tym Kacper Kempisty w tekście *Pięć lat debat oksfordzkich w Ostrowi Mazowieckiej*. Ciekawe przykłady edukacji obywatelskiej przywołują teksty Agnieszki Kaczmarek *Młodzież w działaniu – projekty wolontariatu młodzieżowego w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Ostrowi Mazowieckiej w 2025 r.* i Aleksandry Kalinowskiej *Młodzi przejmują inicjatywę – powołanie Młodzieżowej Rady Gminy w Szulborzu Wielkim*.

W dziale *Biografie i wspomnienia*, obecnym od pierwszego numeru jako *Słownik...*, rozwijana jest biografistyka Ziemi Ostrowskiej i okolic. Tym razem zamieszczone są cztery teksty wraz z materiałami zdjęciowymi. Pierwszy, to osobiste wspomnienie ks. Stanisława Rudzińskiego, pallotyna pochodzącego z parafii Andrzejewo, o jego spotkaniach z ks. Józefem Obrębskim (Obrembskim), Patriarchą Wileńszczyzny, zmarłym w 2011 r. w wieku 105 lat. Ks. Obrębski (Obrembski) pochodzi z Nowego Skarżyna nad Brokiem Małym w gminie Zambrów, miej-

scowości oddalonej od Andrzejewa, stolicy gminy w naszym powiecie, zaledwie o 15 km. Jego imię nosi rondo w Ostrowi Mazowieckiej łączące ulice S. Dubois'a i Małkińską (drogę powiatową i wojewódzką 627).

Autorką kolejnych trzech jest Alfreda Tyszka, która „ocala od zapomnienia” osoby związane z oświatą. Dział ten, wg mojej opinii, w kolejnych latach powinien być mocno rozbudowywany ze względu na wielkie braki w zakresie biografistyki naszych terenów. Wyzwaniu temu musimy poświęcić więcej ‘systemowego’ zaangażowania.

Ostatni materiał, poza biogramami autorów, to prezentacje publikacji dotyczących Ziemi Ostrowskiej i okolicy. Wśród nich m.in. publikacja wydana przez Muzeum Dom Rodziny Pilekch, zawierająca referaty z dwudniowej konferencji organizowanej przez to Muzeum – Historia II wojny światowej na Ziemi Ostrowskiej. Materiały z konferencji 10-11 IX 2024 r. Komorowo. Autorem rekomendacji jest Sergiusz Kazimierczuk, kierownik Działu Wystaw, Wydawnictw i Multimediów w Muzeum DRP.

Kończąc, wyrażam wdzięczność wszystkim, którzy mają choćby najmniejszy wkład w dzieło *ROCZNIKA*, w tym jego popularyzację. Bardzo serdecznie zapraszam dotychczasowych Autorów oraz kolejne osoby i instytucje do współpracy – nasze pismo, to nie tylko pisanie, to również wyszukiwanie tematów, gromadzenie materiałów źródłowych, bycie świadkiem historii, wolontariuszem, animatorem lub sponsorem. Dla nas, nawet to, co w powszechnym odbiorze może być postrzegane jako *mała historia, małe wydarzenie czy mała rzecz*, JEST WIELKIE i warte upamiętnienia w *ROCZNIKU*. Jestem przekonany, że drugie dziesięciolecie będzie czasem jeszcze większego rozwoju pisma a każde zaangażowanie będzie udziałem w odkrywaniu, popularyzowaniu i budowaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Życzę dobrej lektury

Jerzy Bauer